

BOTANISKA SÄLLSKAPET I JÖNKÖPING

Styrelsens verksamhetsberättelse för år 2007

Allmänt

Verksamhetsåret 2007 har omfattat sex föredrag med bildvisningar, en filmvisning och sju exkursioner inklusive de Vilda Blommornas dag. Årsmötet med efterföljande föredrag hölls den 31 januari. Nedan följer en redovisning av dessa under punkten sammankomster.

Samkvämen har som vanligt under de senare åren hållits i Allianskyrkan, Östra Storgatan 56, Jönköping. Utöver detta har årets samarbete med länsmuseet kring Linnéjubileet inneburit att en del aktiviteter anordnats på museet.

Styrelsen har haft fem protokollförda sammanträden under året.

Botaniska Sällskapet är medlem i Föreningen Smålands Flora. Årsavgiften är 50 kr och i denna ingår medlemsbladet Parnassia, som utkommer med två nummer per år.

Sällskapet är också medlem i Svenska Botaniska Föreningen till en årskostnad av 295 kr, vilket inkluderar medlemsskriften Svensk Botanisk Tidskrift, sex nummer per år. Sällskapet representerades av Lennart Persson på Svenska Botaniska Föreningens föreningskonferens. Sällskapet representerades av Martin Sjödahl vid ett diskussionsmöte kring Artportalen och en ny nationell Växtatlas.

Under året har hemsidan kontinuerligt uppdaterats och adressen är; www.sbf.c.se/bsj. Besök den gärna. Normalt har styrelsen också påmint medlemmarna om kommande programpunkter via e-post till de medlemmar som har angivit en e-postadress. Har ni e-post så är ni välkomna att meddela styrelsen den genom att skicka ett e-brev till kassaförvaltaren: lennart.persson@f.lst.se

Sällskapet har genom Magnus Thorell, Martin Sjödahl & Ragnar Lernald guidat allmänheten vid Rocksjäddagen i juni. På samma plats och med samma målgrupp har Martin även förevisat växter vid en av kommunen ordnad naturvårdsdag i september.

Gösta Ivarsson, Habo, lämnade oss under 2007. Gösta deltog aktivt i inventeringen av Habo. Han var tidigare medlem av styrelsen och ledamot av valkommittén. Gösta var en skicklig botanist och gjorde ett par märkliga växtfynd i Habo. Vid Vättern i Fiskebäck fann han nämligen borsttåtel och i närheten av Habo kyrka upptäckte han dvärgseradella. Under många exkursioner och resor gladdade Gösta oss med sitt vänliga och älskvärda väsen.

Ekonomi

Sällskapets kassabehållning uppgick vid årets slut till 24 725:70 kr, fördelat på plusgiro 18 835:40 kr, bankkonto 4772:30 kr och kontant i kassan 1118 kr. För Sällskapets ekonomi i övrigt hänvisas till kassabokslutet som redovisas vid årsmötet.

Stödjande myndighet

Jönköpings kommuns kulturnämnd har under året anslagit 3000 kr till Sällskapets verksamhet.

Medlemsantal

Sällskapet hade 31 december 2007 151 medlemmar, varav två barn, som betalt medlemsavgift. Under året har 16 medlemmar lämnat Sällskapet, varav 2 avlidit. 7 medlemmar har tillkommit.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften har under året varit 75 kr för vuxen och 10 kr för ungdom under 20 år.

Linnejubileét...

...har sannerligen uppmärksammats i sällskapet. I samarbete med länsmuseet och i egen regi har flera exkursioner och föredrag genomförts med särskilt fokus på detta (se under sammankomster nedan).

Naturvård

Medlemmar i sällskapet har tillsvidare avslutat arbetet med skötsel av ängen i Ubbarp, Barnarp, en lokal för den utrotningshotade orkidén *vituxne*, som tyvärr inte visat sig sedan 1997. Sällskapet avvaktar resultaten av länsstyrelsens restaureringsåtgärder inklusive bränning.

Sällskapet har under året varit representerat i Naturvårdsgruppen i Jönköpings kommun genom Magnus Thorell och Marianne Rydén. Sällskapet har också lämnat följande skriftliga yttrande till kommunen:

- Kritik mot ett planprogram för södra Kålgården bl.a. för att handlingarna innehöll idéer om vägförbindelse rakt igenom de, på naturvärden rika, Rocksjökarren. Vidare kritiseras kommunen skarpt för att planen inte beaktar den tidigare beslutade Racksjöplanen och helt missat att ta hänsyn till naturvärden. Sällskapet konstaterar att underlaget varken känns fullständigt, trovärdigt eller tillräckligt. Varken kommunens egna planer på området eller relevanta miljömål har beaktats.
- Tillsammans med nio andra lokala naturvårdsintresserade föreningar har en skrivelse angående Tekniska kontorets förvaltning av kommunägd mark formulerats. Anledningen är främst de brister som förekommit när det gäller hanteringen av gamla värdefulla träd. Sällskapet var drivande när det gällde de konstruktiva förslag på lösningar som lämnades i skrivelsen. En sådan var förslaget om en naturinventering av all kommunägd mark som innehåller en kartläggning av alla gamla träd och jätteträd.
- Angående ett planprogram för bostads- och verksamhetsutbyggnad i Bankeryd har påpekats det olämpliga i att exploatera ett område med grova ekar.
- För arbetet med naturvårdsprogram har sällskapet efter önskemål kompletterat kommunens material om skyddsvärda lokaler och lämnat kommentarer till redan inlagda värdefulla biotoper.

Sällskapet avstod, trots vår tydliga inställning att Racksjöområdet ska lämnas oexploaterat, från att stå bakom den insändare som flera övriga naturvårdsföreningar skrev om exploateringen vid Ica Maxi. Detta eftersom insändaren innehöll för mycket kritik mot detaljer och samhällsbyggnad i allmänhet.

Vidare har Sällskapet investerat 700 kronor i lågväxta spireor som planterats på den, under år 2005, återupptäckta växtplatsen för gatmålla på Torpa. På detta sätt undviks den planerade gräsmatta som vore ödesdiger för exklusiva ogräs. Fastighetsskötarna har varit tillmötesgående.

Några av föreningens medlemmar har deltagit i ArtDatabankens floraväckeri för rödlistade arter. Rapporter om individantal och eventuella hotbilder har lämnats till Margareta Edqvist som samordnar denna verksamhet i Småland.

Utmärkelser

Med utmärkelsen Guldluppen vill Svenska Botaniska Föreningen uppmärksamma värdefulla insatser på botanikens område. I år tilldelades priset Anders Bertilsson från Botaniska Sällskapet. Priset fick han bland annat för att han *"har varit initiativtagare till och en sammanhållande kraft i framtagandet av Västgötafloran och har varit den som kunnat även alla svåra arter. Knepiga botaniska områden till exempel grupperna fibblor och maskrosor har särskilt attraherat honom.Anders är till sin natur mycket hjälpsam..... och en omtyckt deltagare genom sitt öppna frikostiga sätt att hjälpa mindre kunnig medvandrar i skogar, berg och dalar."* Det är med stor glädje och stolthet vi noterar att Anders nu ingår i en exklusiv skara av tolv guldluppsbelönade botanister.

Utöver detta förnämliga pris har vår medlem Caroline Edelstam utsetts till pristagare i SBF's fototävling - botaniskt landskap. Caroline fick första pris för sin bild från Sundrealvret med blåeld som lyser intensivt där den höjer sig över getväpplingen på ett till synes oändligt fält. En stämmingsfull bild. Grattis!

Ett medialt år

Sällskapet har under året figurerat i lokala medier vid ett flertal tillfällen. Den tidiga våren uppmärksammades på helsida och förstasida i JP och Botaniska sällskapet fick visa upp sig. Likaså uppmärksammades den räddningsaktion som utfördes för gatmållan. Även Linnés besök på

läns museet noterades under våren. Magnus Linnévandring på Taberg uppmärksammades i TV. Lennarts vandring på De vilda blommornas dag blev till ett tidningsreportage med linnebild. I augusti var det stort reportage i JP med Hans Thulin med anledning av att Smålands flora är på gång.

Bibliotek

Sällskapets bibliotek förvaras på Naturskyddsföreningens gård Ingaryd i Tenhult.

Södra Vätterbygdens Flora - situation hösten 2007

Floraarbetet drivs vidare genom Hans Thulin. Alla uppgifter från gamla datasystemet är räddade och rättade. Det finns digitala kartor. Skrivarbetet återstår, Hans Thulin har huvudansvaret för detta.

Styrelse

I styrelsen har följande personer ingått:

Martin Sjödahl, ordförande

Magnus Thorell, vice ordförande

Marianne Rydén, sekreterare

Lennart Persson, kassaförvaltare

Anders Bertilsson, programansvarig

Bo L. Johansson, hemsidaansvarig

Britta Pilkvist, pressansvarig

Inger Bergqvist, suppleant

Hans Thulin, suppleant

Revisorer:

Gösta Eriksson

Åke Jönsson

Kerstin Pilkvist, suppleant

Valkommitté:

Eva Eriksson

Ulla Staaf

Bengt Olsson

Sammankomster

Årsmöte. 31 januari. Växter i Jönköping 2006. Martin Sjödahl (24 deltagare).

Vid årsmötet beslutades om nya stadgar, de gamla hade gällt sedan 1966. Efter årsmötesförhandlingarna visade Martin bilder från året som gått. Bilderna anknöt till verksamhetsberättelsen eller visade roliga växter i Jönköping 2006. Han redogjorde också för omständigheterna kring en del av fynden.

21 februari. Henrik Zetterlund: Växter i lund och woodland (ca. 140 deltagare).

Tillsammans med trädgårdsföreningarna i Vätterbygden och Huskvarna ordnades denna träff. Henrik Zetterlund, från Göteborgs botaniska trädgård, också känd från TV, höll ett trevligt föredrag med bildvisning i en knökfull lokal. Inledningsvis fick vi förstå att ett woodland är en mer schatterad form av lund med bland annat gläntor. Lunden är ju egentligen ett slutstadium. I lundvegetation kan man med fördel gödsla på hösten, det är lundvegetationen anpassad för – det är ju då löven faller och bryts ned. Lundväxterna blommar ju också tidigt på våren och lagrar näring under sommar och höst. Henrik visade totalt 99 bilder bland annat på släktena treblad, *Trilium*, och hundtandsliljor, *Erythronium*, som bägge är, i huvudsak, Nordamerikanska motsvarigheter till våra svenska sippor och nunneörter.

14 mars. Filmvisning: Erkänd men okänd

Filmaren Anders Åberg blev så fascinerad av botanisten Erik Leonard Ekman (1883-1931) att han bestämde sig för att göra en film om honom. Ekman föddes i Stockholm, men kom som liten till Jönköping. Familjen bodde på Västra Holmgatan och pojken gick på läroverket i staden. På fritiden blev det botaniska exkursioner i omgivningarna. Åtskilliga växter samlades i närbelägna Rocksjökarren.

Efter studenten väntade studier i Lund. Där cirkulerade historier om Ekmans förmåga ”att kunna leva på luft och vatten”. Ekman disputerade 1914 på ett sydamerikanskt växtsläkte. Han fick ett stipendium av Riksmuseum för botanisk forskning i Brasilien och begav sig iväg. På Kuba blev han fast på grund av pest och oroligheter. Ekman använde tiden med att inventera floran. Han hittade så mycket okända

växter, att han inte kunde förmå sig att lämna Västindien. Efter några år for han vidare till Haiti. Samma sak där, mängder av oupptäckta växter. Ekman kom i onåd hos professor Lindman, som väntade på samlingar från Brasilien. Så småningom började dock Ekmans insamlingar från Västindien anlända till Riksmuseum och dessa var av sådan kvalitet att man häpnade. I dag finns hans samlingar, 150 000 växtexemplar, i Regnelliska herbariet på Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Ekman dog i sviterna av malaria 1931. I Santiago i Dominikanska republiken står en staty över den märkvärdige botanisten från Sverige. Där lever minnet faktiskt kvar efter Erik L. Ekman. Här i Sverige är han i stort sett okänd.

21 mars. Lars Fröberg & Bengt Nilsson: Blekinges flora (22 deltagare).

Lars inledde med att presentera projektet Blekinges Flora. Han gick igenom hur inventeringen gick till, arter som ökat och minskat och historiska botanister. Därefter fick vi se en bildexposé med bilder från Bengt. Exposén innehöll bland annat strandtåg, *Juncus maritimus*, som upptäcktes först i Blekinge. Topparun, *Centaurium littorale* var. *glomeratum*, är en varietet som bara finns i Blekinge. Andra blekingska specialiteter är smalstäckra, *Oenanthe lachenalii*, enda stället i Sverige och vårkällört, *Montia minor*, som finns på 120 lokaler i Blekinge. Revsvalting, vildris, flugtrumpet, sabelval, glimmerört, kotula & nötkörvel är andra, för Blekinge, utmärkande växter som vi fick se.

11 april. Anders Bohlin: Carl von Linné, mannen som systematiserade naturen (ca 50 deltagare).

Anders och hans fru gestaltade Linné och hans hustru Sara-Lisa. I tidsenlig dräkt berättade de om sina liv. Om hur de träffades i Dalarna och om hans problem att få henne eftersom han saknade stabil försörjning. Det löste sig först efter hans doktorsexamen i Holland. Vi fick höra episoder om hur *Andromeda*-rosling beskrevs och namngavs. *Andromeda* var den vackra jungfrun som omgavs av stygga drakar. Linné hade svårt att förstå var svamparna skulle placeras. Om att han gillade Öland och Kinnekulle men ogillade Lappland. Hur han funderade över tillkomsten av skaldjursbankar långt från dagens hav. Om att han aldrig fick se löjtnantshjärta.

25 april. Vårvandring på Bondberget med Martin Sjödahl (53 deltagare).

Programpunkten vårpromenad på Bondberget den 25 april med Martin som ciceron lockade inte mindre än 53 deltagare. Gruppen fick bl a se hundratals lundvårlök i fin blom och hybriden mellan vitsippa och gulsippa, svavelsippa. Som vanligt var målet för vårvandringen en blommande ört per deltagare, något som gick bra både 2004 & 2005, men misslyckades 2006. 2007 var vädret strålande men de många deltagarna gjorde uppgiften omöjlig. Totalt noterades ändå hela 39 blommande örter. I denna summa ingick förutom typiska lundväxter en del tidigt blommande ogräs, t.ex. åkerviol, penningört och backtrav vid Kungsängsskolan.

26 maj. Exkursion i Linnés fotspår i Västergötland med Anders Bertilsson (33 deltagare).

Föreningens resa i Västergötland i Linnés fotspår lördagen den 26 maj under ledning av Anders blev en succé. Förts stannade vi i Ingasäter på Billingens nordöstra sluttning och beskådade vraket efter en av de av Linné 1746 beskrivna stora bokarna som fanns på platsen. Idag är det bara en mäktig stubbe. I parken vid gården frodas emellertid flera andra mastodontbokar. Deltagarna möttes sedan i den rika Högsböla äng av Linné som gestaltades av Bertil Ström. Efter lunch på Kråks herrgård besöktes Kinnekulle där Österplana hed visade upp sig i sin fulla prakt med bland annat hundratals kalknarv, *Arenaria gothica*, tusentals kattfot samt flugblomster och guckusko. Vid Husaby kyrka besöktes St. Sigfrids källa. Linné besökte på sin tid alla dessa platser.

11 juni. Kvällsutflykt till lundsmörblommorna mellan Forserum och Malmbäck under ledning av Inger Bergqvist (11 deltagare).

I solig och varm (+30 grader) försommarekväll avreste deltagarna under Ingers ledning sydost från Forserums kyrka via Stenseryd och Fintorp till Rummaån söder om myren Skäftesmyr.

Från åbron på vägen från Sniparp mot Sjöstorp vandrade vi söderut längs ån på den gamla slättermaden och i sumpskogskanten för att studera arter ur *Ranunculus auricomus*-gruppen och noterade lund- och mellansmörblommor i frukt. Dessa växer bara inom ett enda område i Småland

från Tenhult till Malmbäck, där man kan träffa på dem längs flera mindre vattendrag. De upptäcktes av Inger i slutet

på 1980-talet. Liksom majsmörblommorna blommar de i slutet av maj men de karakteristiska rosettbladen nybildas hela sommaren. Lundsmörblommorna kännetecknas av 1-2 cirkelrunda, naggade basalblad och mellansmörblomman av 2-5 basala blad, vanligen brett 3-flikiga. I området fanns också skogsstjärna, ekorrbär, ornbär, nattviol, skogssäv, slidstarr, flädervänderot, vanlig smörblomma, kabbleka och ett fint bestånd av skogsfräken. Vägkantsfloran bestod av käringtand, gulvial, kärtistel, fyrkantig johannesört, gökblomster, skogsklöver, kråkvicker, veke- och knapptåg.

Vi fortsatte sedan österut till Slätteryds ängar och torrkullar med rik växtlighet. Kullarna är en del i den linje grusåsar som löper i sydostlig riktning från Falbygden. Vi räknade in 9 exemplar av trollsmultron i fin blomning. Övriga arter på lokalen var slättergubbe, jungfrulin, midsommarblomster, darrgräs, solvända, kattfot, luddhave, ängshavre, backsippa, vårbrodd och knott!

17 juni. De vilda blommornas dag.

Detta var femte året detta samarrangemang med övriga nordiska länderna gick av stapeln. I år var vädret ostadigt men trots det hade de flesta vandringar ett hyggligt deltagarantal, ca 20 personer i snitt. Sex blomstervandringar hölls i Södra Vätterbygden.

Taberg med omgivning. Ledare: Hans Thulin

Mariebobergen och Stadsparken. Ledare: Lennart Persson

Gränna med omnejd. Ledare: Ann-Marie Helgelin

Bankerydstrakten. Ledare: Britta Pilkvist

Habo. Ledare: Gösta Börjesson

Mullsjö, Ryfors gammelskog Ledare: Anders Bertilsson

19 augusti. Linnés Taberg med bl.a. Magnus Thorell (ca 40 deltagare).

En bergshistorisk och botanisk vandring på Tabergs västra topp. Lennart Gustafsson, Tabergs Hembygdsförening, Magnus Thorell, Botaniska Sällskapet och Agneta Åsgrim Berlin, Länsmuséet. Ett arrangemang till minne av Carl von Linnés besök 19 augusti 1745.

26 augusti. Exkursion till Södra Vixen med Maria Carlsson (15 deltagare).

Sällsynta vattenväxter var dagens inriktning. Därför besöktes den mycket speciella sjön Södra Vixen utanför Eksjö. Sjön har mycket speciella vattenegenskaper som gör att vattenvegetationen utmärker sig. Maria Carlsson hittade nyligen sjönajas, *Najas flexilis*, i sjön och Maria var med som guide och dykare. Sjönajas är sällsynt i hela sitt utbredningsområde och finns i Sverige i övrigt endast i två andra sjöar, Hammarsjön i Skåne och Kärlången i Södermanland. Förutom sjönajas fick vi se många andra både vanliga och ovanliga vattenväxter.

2 sept. Braheminnen och kulturlandskap, en dag i Linnés fotspår på Visingsö med bl.a. Caroline Edelstam (ca 10 deltagare).

Agneta Åsgrim Berlin, antikvarie och Aadel Franzén Vestbö, arkeolog från Länsmuséet i Jönköping samt Caroline Edelstam, Botaniska sällskapet.

Trots regn och grådis mötte ett tiotal personer upp vid hamnen i Gränna, några hade sina egna cyklar med sig på färjan över till Visingsö. För övriga deltagare på denna cykelburna exkursion ”i Linnés fotspår” erbjöd cykeluthyrningen på Öa ett fullgott alternativ. När Linné besökte Visingsö den 21 augusti 1941, på hemväg från Öland och Gotland, gjorde han en mängd iakttagelser rörande öns historia, naturförhållanden, jordbruk, åkrar och trädgårdar mm. Den höga uppodlingsgraden är kanske en bidragande orsak till att han inte nämner så många arter från ön. Vid vårt besök 266 år senare försöker vi spåra rester av den 1700-talsflora som trots allt ännu finns kvar.

Första anhalten var Visingsborgs slottsruin. Vid östra sidan av borgområdet noterades backlök, darrgräs, smultron, gulmåra, liten blåklocka, småborre, röllika, femfingerört, skogsklöver, skelört och humlelusern. I stenvuren växte mursenap, *Diplotaxis muralis*. Vi cyklade vidare norrut mot Kumlabö. Kort promenad ner till Karpdamarna där en liten bit av den gamla Lundängen finns kvar, med arter

som gullviva, gökärt, kvastfibbla och häckvicker samt ek, hassel, och fågelbär. Vid bäcken växte frossört *Scutellaria galericulata*.

Hembygdsgården i Kumlaby bjöd tak över huvudet under kaffepausen. Den ståtliga eken vid hembygdsgården (omkrets 5,10 m) har en gång stått i en allé. Vid den nya prästgården står ett valnötsträd, dock inte samma som på Linnés tid.

Cykelturen fortsatte nu söderut med ett stopp vid det glest tallbeväxta Mellersta gravfältet, tyvärr alltför svagt betat av får. Här noterades bockrot, röllika, käringtand, liten blåklocka, åkervädd, ärenpris, blodrot, knägräs, vårbrodd och ljung (som enligt Linné inte fanns på ön). Det sista stoppet gjordes vid Mullbärsplanteringen, som också var vändpunkt för turen. Vitt mullbär *Morus alba* planterades här 1850 av "Sällskapet för inhemsk silkesodling", något som redan Linné förespråkade. Som mest lyckades man under ett år producera hela 24 kg silke på ön, innan verksamheten lades ner 1898. En rest av den stora mullbärsträdsodlingen finns ännu kvar och en viss nyplantering har även skett på senare år.

Det hade nu slutat regna och i en sydvänd vägslänt sågs både brudbröd och solvända. Cykelturen avslutades genom Kronoparken och den på 1830-talet planterade ekskogen. Efter ett kort besök i den nyligen restaurerade Brahekyrkan gick vi ombord på Visingsöfärjan nere i hamnen för återfärd till Gränna.

31 oktober. Åke Carlsson & Peter Nilsson: Träd med traditioner (ca 25 deltagare).

Åke Carlsson har bland annat skrivit boken "Gastekar och väckefuror - Träd med historia". Tillsammans med proffsfotografen Peter Nilsson har de rest runt och besökt och samlat in anekdoter om träd. Trots att de ganska ofta inte var överens och dessutom ibland talade i mun på varandra höll de en mycket avslappnad och trevlig bildvisning med fullständigt otroliga historier. Med trädens hjälp botades sjukdomar, de har varit hemvist för spöken eller kärlekshistorier. Ofta finns förklaringar i trädens utseende i hur de utnyttjades. En modern variant är nappträdet utanför Göteborg, där hänger barnen sin napp den dag de slutar med den. Även om en del av de säregna träden vårdas ömt försvinner en del genom oförstånd eller misskötsel, ett klassiskt naturvårdsproblem som uppmärksammades. De slutliga visdomsorden var "Gärna en fridlysnings skylt men först en rejäl röjning tack" – något att tänka på inte minst i Jönköping.

24 november. Nya Smålands flora, en presentation (ca 150 deltagare).

En vecka efter det officiella offentlighörandet i Växjö presenterades Smålands flora på läns museet i Jönköping. Tre föredrag, bokförsäljning och tid för mingel där man bland annat kunde få sin bok signerad var det digra tretimmarsprogrammet. Hundratals böcker såldes bara här i Jönköping och första upplagan på 4500 exemplar var slut redan efter två veckor. Projekt- och författargruppen föreföll faktiskt chockade över det stora intresset. För den som läst praktverket är det emellertid orsaken till intresset uppenbart. Smålands flora är utan tvekan Rolls Roycen bland landskapsfloror. Har ni inte floran så skaffa den, en ny upplaga är redan på gång! Föredragen om boken och projektet hölls av de bägge huvudförfattarna Thomas Karlsson och Margareta Edqvist. Bertil Ström, som har varit en av skribenterna bakom kapitlet om Botanister i Småland, avslutade med att tala om just detta. Bertil beskrev målande dåtidens botanister. Efter detta praktverk kommer dagens smålandsbotanister, i framtiden, sannolikt att uppmålas som ambitiösa.

5 december. Medlemmarnas afton (28 deltagare).

Som sig bör var det en blandad kompott på medlemmarnas afton. Huvudpunkt blev Caroline Edelstams bilder från Gotland. Magnus Thorell kompletterade med bilder från bland annat Gotska Sandön. Både nya böcker och botaniska broderier förevisades. Martin Sjødahl visade slutligen lite bilder från det fantastiska Jönköping!

//Styrelsen för Botaniska Sällskapet i Jönköping